

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Ülevaade Justiits- ja Digiministeeriumi haldusjärelvalve põhimõtetest ja teemadest

Linna- ja vallasekretäride koostööpäevad
18.03.2026

Victoria Tamme

Justiits- ja Digiministeeriumi nõunik

Haldusjärelvalve piirid

Vabariigi Valitsuse seaduse § 75³

Haldusjärelvalve omavalitsusüksuste tegevuse üle

- Justiits- ja Digiministeerium teostab haldusjärelvalvet kohaliku omavalitsuse üksuste **haldusaktide õiguspärasuse üle**,

- kui kohaliku omavalitsuse üksuse haldusakt või selle andmata jätmine **on õigusvastane ja rikub avalikku huvi**, võib JDM 30 tööpäeva jooksul haldusakti andmisest või sellest keeldumisest teadasaamisest arvates teha kirjaliku ettepaneku tunnistada haldusakt kehtetuks, viia see õigusnormidega vastavusse või anda nõutav haldusakt välja,

- kui kehtetuks tunnistatud haldusakti õigusvastased tagajärjed rikuvad avalikku huvi, võib JDM kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates teha **kirjaliku ettepaneku** kõrvaldada haldusakti tagajärjed,

- kui KOV ei ole 30 tööpäeva jooksul pärast kirjaliku ettepaneku saamist haldusakti kehtetuks tunnistanud, seda õigusnormidega kooskõlla viinud, nõutavat haldusakti andnud või haldusakti tagajärgede kõrvaldamist otsustanud, **võib JDM esitada protesti halduskohtusse.**

Riigiteaduste aspektist

Riigi sekkumise ja KOV-i enesekorraldusõiguse tasakaalustamine:

- **PS § 154.**

Kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt.

- Kohaliku omavalitsuse korralduslikud küsimused, sh:
  - volikogu komisjonidega seotud küsimused;
  - opositsiooni tegevusega seotud küsimused;
- üldise poliitilise kultuuri küsimused.

- **PS § 160.**

Kohalike omavalitsuste korralduse ja järelevalve nende tegevuse üle sätestab seadus.

Järelevalve eesmärk ja väljundid

Menetluse eesmärk on:

- 1) lahendada haldusaktiga seonduv sisuline probleem,
- 2) aidata kaasa parema praktika kujunemisele.

Eesmärk ei ole konkreetse väljundiga järelevalvemenetlus.

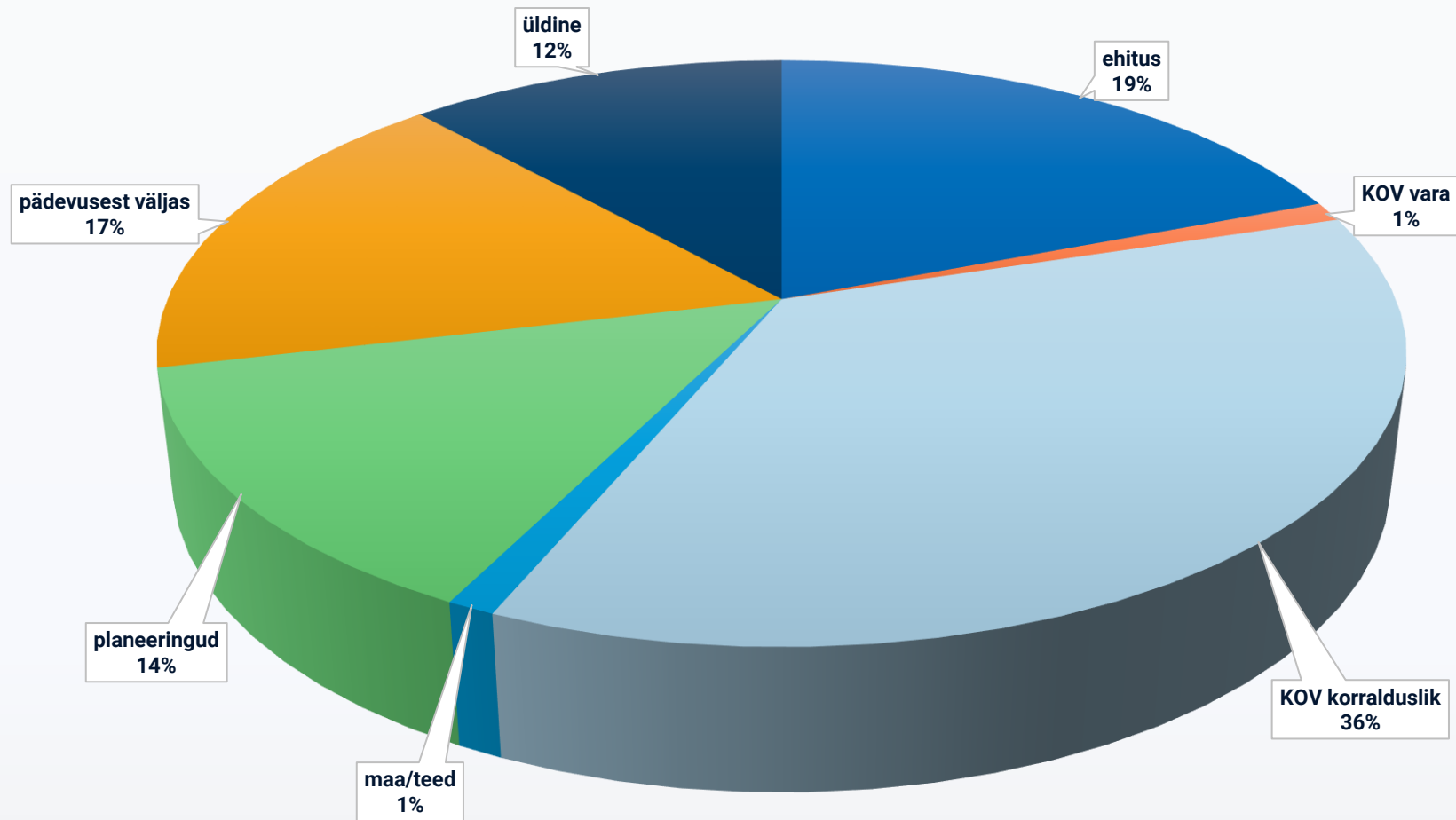
Menetluse väljundid praktikas:

- Ettepanek (+protest)
- Tähelepanu juhtimine
- Selgitusnõue
- Info edastamine pädevale asutusele
- Kaasamine

Viimaste aastate võrdlus

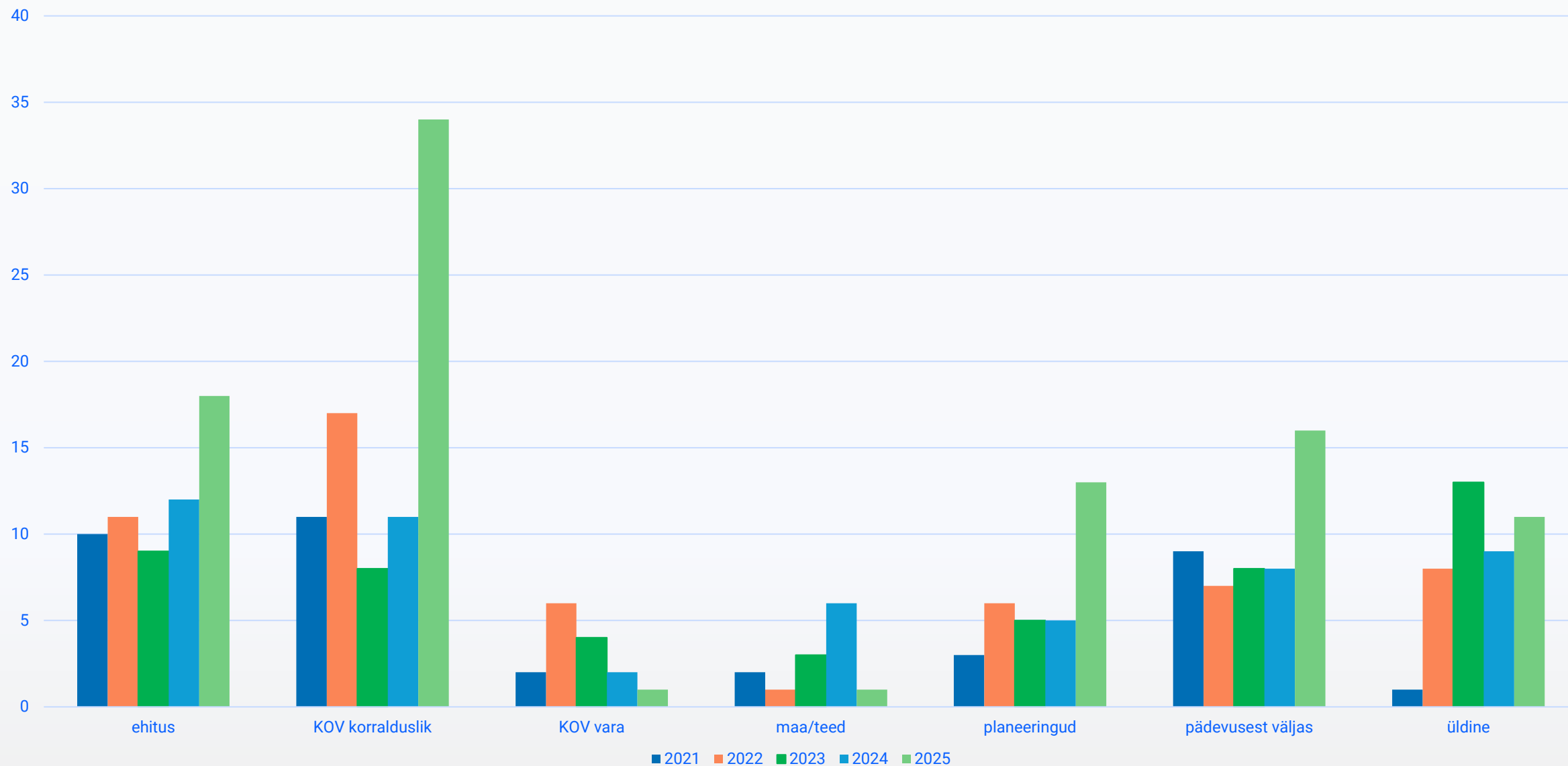
	2025	2024	2023	2022
Taotlusi	94	53	50	56
Tähelepanu juhtimise kirju	12	2	6	20 (+2)
Ettepanekuid ja proteste	0	1	0	0

2025. aastal esitati 94 taotlust

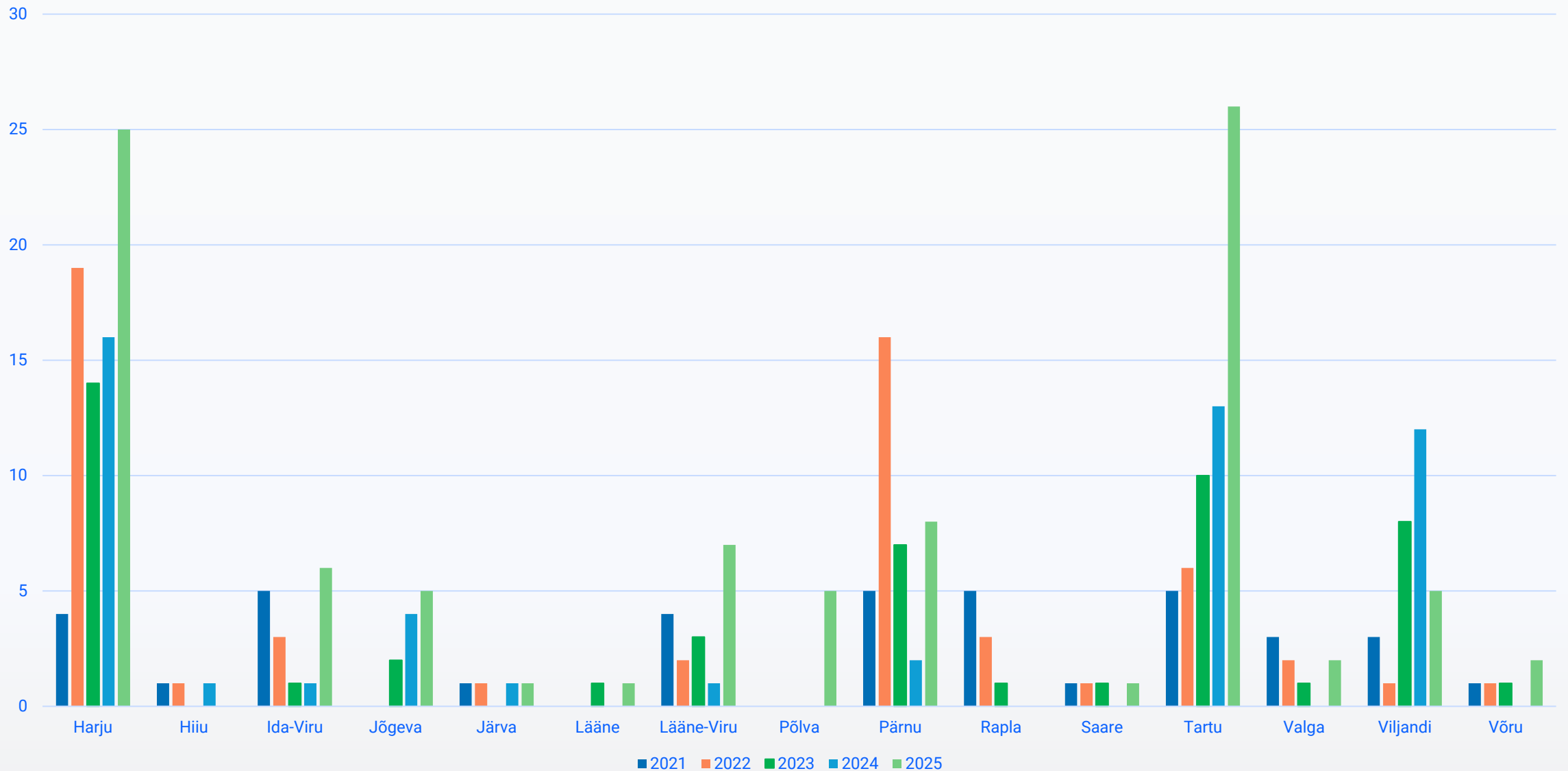

■ ehitus ■ KOV vara ■ KOV korralduslik ■ maa/teed ■ planeeringud ■ pädevusest väljas ■ üldine

Pöördumiste arvu muutus teemade lõikes

Pöördumiste arvu muutus maakondade lõikes

2026. aastast

- Pöördumisi on varasemate aastatega võrreldes rohkem.
- 4 käimasolevat kohtuasja (1 tuulepargi ja 1 päikesepargi vaidlus (riigikaitseelased huvid), 1 detailplaneeringu vaidlus ja 1 maakorraldusega seotud vaidlus).

Näide: Uusarendused Kambja vallas

- Alal kehtib detailplaneering, mille kohaselt on lubatud ehitada kahekorruselised korterelamud.
- Vallavalitsus andis nõusoleku projekteerimistingimuste väljastamiseks korraldustega, mille alusel täpsustatakse kehtivat detailplaneeringut projekteerimistingimustega nõnda, et kahekorruseliste korterelamute asemel võib ehitada kolmekorruselised.
- Detailplaneeringus märgitud korruselisuse täpsustamine projekteerimistingimustega ei ole käesoleval ajal lubatav, kuna tegemist on detailplaneeringu põhilahenduse osaga.
- AGA Riigikogu menetluses on eelnõu, mille kohaselt on Kliimaministeerium ette valmistanud seadusemuudatuse, mh korruselisusest tuleneva kitsaskoha lahendamiseks.

Näide: Uusarendused Kambja vallas

Muuhulgas on kavas lihtsustada detailplaneeringutega seonduvat nõnda, et projekteerimistingimustega on võimalik täpsustada ka korruselisust eeldusel, et üldplaneeringus sätestatud lubatud kõrgusepiirangut ei ületata.

Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul ei ole otstarbekas esitada ettepanekut ja sellele järgnevat protesti olukorras, kus seadus muutub.

Järelevalvemeetme valikul otsustas Justiits- ja Digiministeerium antud juhtumi puhul kõiki asjaolusid kogumina arvesse võttes piirduda tähelepanu juhtimisega kõnealuste korralduste õigusvastasusele.

Enesekorraldusõigus

Kohalikul omavalitsusel on põhiseaduse §-st 154 tulenev enesekorraldusõigus. Mistõttu eeldame, et KOV korraldab oma tegevuse õiguspärasuse põhiseaduse §-st 154 tuleneva enesekorraldusõiguse alusel.

Seejuures on õigused ja kohustused ka volikogu liikmetel endil, mistõttu tuleb oma poliitilise tahte realiseerimiseks lähtuda eeskätt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses sätestatud võimalustest, sh võimalusest esitada eelnõusid ja pöördumisi.

Omavalitsuse sisesuhete pinnalt tekkivate vaidluste lahendamine valdkonna eriseaduses ettenähtud võimaluste kaudu aitab kaasa volikogu liikmete vastutuse tunnetamisele ning oma rolli teadvustamisele kohaliku omavalitsuse kui terviku toimimises.

Kokkuvõte

Haldusjärelevalves on poolteks õiguslikult võrdsed avalikõiguslikud juriidilised isikud;

Enamik haldusjärelevalve probleemidest lahendatakse menetluse käigus, sh Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning teiste ministeeriumite nõustamise abil;

Koostöö erinevate ministeeriumite ja KOVidega on hea.

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Täna!

Victoria Tamme

Justiits- ja Digiministeeriumi nõunik

victoria.tamme@justdigi.ee

5352 3094

